

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.
Maatschappij zonder winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis	Redaktie: F. Van Es, Brabantstr. 25, Aalst.	Prijs per n ^r : 3 fr.
Jaarlijksche bijdrage voor het lidmaatschap : 15 frank.	Postcheckrekening 2043,98 P. Luyckx, Gent.	Abonnementsprijs buitenland : 4 belga's.

Algemeene Vergadering van 18 October 1931.

Lokaal : Auditorium van het Hooger Instituut voor Kunst-
geschiedenis en Oudheidkunde.

De zitting werd geopend te kwart over tien onder het voorzitterschap van Prof. Dr P. De Keyser. Een dertigtal leden waren aanwezig.

De heer Gouverneur, Mej. Boonants, schepen, de h. h. Célis, Prof. Vercoullie, P. Van den Broeck en L. de Vriese lieten zich verontschuldigen.

De Voorzitter, na de aanwezigen en bijzonder Mevr. De Keyser-Buysse, gemeenteraadslid, welkom geheeten te hebben, las volgend uittreksel voor uit het verslag over de zitting van den gemeenteraad van Gent, op 28 September 1931 :

De heer schepen Carpentier. De Bond van Oostvlaamsche Folkloristen, welke sinds ettelijke jaren met toestemming der Stad een Museum oprichtte in het gewezen lokaal van het Oudheidkundig Museum, vraagt :

- 1) eene jaarlijksche toelage van de Stad ;
- 2) het Museum met zijne verzamelingen over te dragen aan de Stad ;
- 3) drie stadsafgevaardigden aan te stellen in den schoot van het Comité van den Bond.

Eene toelage van fr. 5.000 werd reeds in de begrooting voor 1931 ingeschreven.

De tegenwoordige toestand van het Museum van Folklore, zou dus bij de overname der collecties, eenvoudig een bestendig karakter krijgen en zou beheerd blijven door gezegd Comiteit, naar den geest en de manier van het Museum der Jan Breydelstraat ; de Stad zou echter een bevoegd stadsbediende belasten met het ambt van bewaarder onder toezicht van het Comiteit.

Het nut van een Museum van Folklore of volkskunde valt overigens niet meer te betwisten, zoowel uit wetenschappelijk oogpunt als uit datgene van bevordering tot toerisme.

Namens het College vraag ik u volgende beraadslaging goed te keuren :

De Gemeenteraad,

Gezien de standregelen van den Bond van Oostvlaamse Folkloristen en in het bijzonder art. 13 luidende als volgt : " Ingeval van ontbinding zal door den laatste behereraad het Folklore Museum, het archief en de boekerij overgedragen worden aan de Stad Gent ..

Gezien de vragen van den Bond strekkende tot :

1) het bekomen eener jaarlijksche toelage op stadsfondsen voor het Museum van Folklore, alhier ;

2) het overmaken der verzamelingen van gezegd Museum aan de Stad, met uitzondering van de in bruikleen geschonken voorwerpen ;

3) het benoemen eener afvaardiging der stad in den schoot zijner Commissie ;

Overwegende dat in de begrooting voor 1931 reeds eene toelage ingeschreven staat van fr. 5,000 ;

Overwegende dat het Stadsbestuur sinds ettelijke jaren het kosteloos gebruik toestond van het lokaal — benevens diens onderhoud ;

dat die Maatschappij, zonder winstbejag, waarvan de statuten in het Staatsblad van 27 October 1927 opgenomen werden, verder zal blijven fungeeren als voortijds ;

dat dergelijke inrichting ook nuttig is voor het Museum van Nijverheids- en Versieringskunsten ;

Op voorstel van het College en gunstig advies verleend door de Commissiën van Financiën en Schoone Kunsten ;

Besluit :

Art. 1. — De Bond der Oostvlaamsche Folkloristen zal, ten bate van het Museum van Folklore, kosteloos mogen beschikken over het lokaal van het voormalige Oudheidkundig Museum, Lange Steenstraat.

Art. 2. — De folkloristische verzamelingen ondergebracht in het Museum, alsook de voorwerpen verder aangekocht met de gelden van den Bond, de toelagen van Staat, Stad, enz., welke tot de Maatschappij behooren, zullen de eigendom der Stad blijven.

De andere voorwerpen in bruikleen gegeven blijven de eigendom hunner eigenaars.

Art. 3. — Het Gemeentebestuur zal drie afgevaardigden der Stad in den schoot van de Besturende Commissie van den Bond benoemen.

Art. 4. — Het College zal in gemeen overleg met de Commissie een stadsbediende belasten met het ambt van bewaarder van het Museum.

De lokaalbewaarder is ten laste der Stad.

Art. 5. — Er zal bij ieder dienstjaar, vanaf 1931, eene stadstoelage voorzien worden in de begrooting.

September 1931.

De Schepen-verslaggever,
CARPENTIER.

De h^r F. Van Es, sekretaris, las volgend jaarverslag voor :

Het jaar 1931, het zesde van het bestaan van onzen bond, is een stil jaar geweest, ik zou bijna zeggen een "krisisjaar". Na de inrichting van de prachtige tentoonstelling van 1930 in het Feestpaleis van het Park, schijnt de werkzaamheid van den Bond wat geluwd te zijn. Dit jaar heeft, voor de eerste maal sedert 1927, de jaarlijksche tentoonstelling geen plaats gegrepen, en is ook, zooals verwacht, het Museum niet bestendig ingericht geworden.

Zeker zijn de oorzaken daarvan grootelijks te zoeken buiten den Bond : de slechte staat van het museumgebouw zelf, herstellingen aan het dak, dan herschildering, ten laatste plaatsing van nieuwe verwarmingstoestellen. Na veel onderhandelingen met het Stadsbestuur hebben wij eindelijk voldoening gekregen voor de twee eerste punten. Binnenkort zal ook voor nieuwe verwarmingstoestellen gezorgd worden.

In de buitengewone algemeene vergadering van 4 Januari j. l. is besloten geworden het Museum over te dragen aan de stad, dit wegens gebrek van den Bond aan voldoende fondsen om het op eigen krachten in te richten. Na lange onderhandelingen is die overdracht tot een goed einde gekomen. De stad heeft tot voorwaarde gesteld een nieuwen konservator, nl. den h^r Boes, aan te stellen, onze kommissie blijft als museumkommissie fungeeren, mits toevoeging van drie afgevaardigden van het Stadsbestuur, de kommissie beschikt over een toelage van 5000 fr. en vervangt de aftredende leden zelf.

De nieuwe konservator, in samenwerking met den E. H. Célis, aan wien wij hier nogmaals voor zijn toewijding gedurende de vier jaren van zijn konservatorschap dank zeggen en hulde brengen, is reeds ijverig bezig met het opmaken van een nieuwen inventaris der geborgen voorwerpen en wij hopen, dat de kommissie binnenkort zal kunnen overgaan tot het bestendig openen van het Museum. Zoo zal één onzer doeleinden bereikt zijn,

Onze mededeelingen Oostvl. Zanten verschijnen regelmatig en de inhoud ervan blijft steeds even interessant. Dit jaar hebben wij zelfs enkele nieuwe medewerkers mogen boeken ; ik noem : J. Frère, L. Scheltjens, Dr Meir. De oude zijn ons getrouw gebleven,

Een bijzonder n^r is gewijd geworden aan den deken der Gentsche folkloristen, ons kranig medelid L. De Vriese, die den 8 October 1930 op initiatief van onzen bond gehuldigd werd ; aan ons tachtigjarig medelid, dien anderen Oost-Vlaming, Is. Teirlinck — een onzer grootste folkloristen — aan wien in Februari j. l. te Brussel door alle Vlaamsche folkloristen en letterkundigen hulde werd gebracht, hulde,

waaraan onze bond ook deelnam ; en ten laatste aan den betreurden P. de Mont, den dichter-folklorist, den stichter van *Volkskunde*, den bezieler op zoo menig gebied, den leermeester en medewerker van Alf. De Cock.

Het Bestuur heeft ook gemeend, daar er geen antwoord ingekomen was op de vraag, betreffende een studie over volksgeneeskunde in Vlaanderen, uitgeschreven voor 1930 door het Alf. De Cock-fonds, het beschikbaar geld te moeten gebruiken voor de uitgave van een werk van ons medelid, M^w Battaille-Hiel : *Kinderspel en Liedjes uit het Land van Dendermonde*. Dit werk is zeker zeer rijk aan folkloristisch materiaal, dat voor de vergetelheid diende gered te worden. Zulke monografieën over het volksleven in een bepaalde stad of streek, dragen zeker veel bij tot de bevordering der folklore, en het ware wenschelijk, dat er meer in die richting gepresteerd werd. Daarom meenen wij nuttig werk verricht te hebben met het werk van M^w Battaille uit te geven.

Het aantal leden blijft ongeveer hetzelfde en bedraagt 154. 17 nieuwe leden zijn bijgekomen, maar enkele hebben gemeend hun bijdrage niet te moeten betalen en moeten dus als ontslagnemers beschouwd worden.

Wij betreuren dit jaar het afsterven van twee onzer leden, de hh. Lode Opdebeek, letterkundige, en den grooten Antwerpschen folklorist Em. Van Heurck, van wien wij dit jaar de eer hadden een bijdrage in *Oostvl. Zanten* op te nemen. Hun asch ruste in vrede !

Ik herhaal hier nogmaals mijn oproep van ieder jaar : Maakt propaganda. Het Bestuur doet zijn best om onze werking in bredere kringen bekend te maken door middel van proefnummers van *Oostvl. Zanten*, van de pers (ik vernoem hier slechts de artikels van onzen voorzitter in *Vooruit*), door voordrachten, ook door middel van den Nationalen Radio-omroep. Vóór de microfoon hebben reeds de hh. Célis, Tréfois en ikzelf over folkl. onderwerpen gesproken, terwijl onze voorzitter maandelijks spreekt over de folklore van de loopende maand.

Maar ook de leden kunnen wel het hunne bijdragen ten voordeele van den Bond. Persoonlijke progagande is dikwijls

de doelmatigste. Wij verwachten dus van U, dat U allen een paar nieuwe leden zoudt aanbrengen. Ik maak van de gelegenheid gebruik om den h^r De Pue hier openlijk te bedanken, die ons dit jaar zes nieuwe leden aanbracht.

Alvorens te sluiten, wil ik hier nog een woord reppen over een nieuwe werkzaamheid van onzen bond, ik heb het over de uitstappen. Gevolg gevend aan een wensch verleden jaar door den h^r Tréfois in zijn merkwaardig verslag over de navorschingen in de provincie uitgedrukt, heeft de Bond dit jaar twee autotochten door het Zuiden van de provincie ingericht. Beide zijn uitstekend geslaagd. Ze waren immers op prachtige wijze voorbereid door den h^r Tréfois, die al de hoeken van onze provincie, ja, van gansch het Vlaamsche land tot in de kleinste bijzonderheden kent. Hij ontvang hier ook onzen innigen dank. Onnoodig te wijze op het groot nut van dergelijke uitstappen. Tevens halen zij nog de vriendschapsbanden onder de leden dichter toe. De Bond kan er dus slechts goed bij varen.

Drie andere zijn reeds in 't vooruitzicht, één door het Land van Waas, één door het Meetjesland en Westelijk Zeeuwsch-Vlaanderen en één door het Land van Aalst en Westelijk-Brabant, het schilderachtige Payottenland. Zij zullen a. s. jaar plaatsgrijpen.

En nu kan ik eindigen met den wensch, dat onze bond gedurende het volgende jaar moge groeien en bloeien ten bate van de Vlaamsche folklore in 't bijzonder en van ons volk in 't algemeen.

Daarna zette de h^r Pr. Luyckx op klare wijze den kastoe-stand uiteen. Wij laten hier de rekening voor 1930 en de begrooting over 1932 volgen :

Rekening dienstjaar 1930.

ONTVANGSTEN.

Overschot vorig jaar		3.648,39
Toelagen	a Staat	1.000
	b Provincie	1.000
	c Stad	—
		2.000,—
Voor memorie : lokaal en loon lokaalbewaarder Museum		—

Bijdragen der leden en beschermleden	2.222,20
Advertentie Oost-Vlaamsche Zanten	100,—
Buitengewone ontvangsten	1.109,—
Verkoop verschenen nummers O-Z.	179,—
" boekje Cl. Trefois - Standaardbedrijf	194,30
Totaal :	9.452,89

UITGAVEN.

Uitgave O.-Z. drukkosten	2.211,70
Voordrachten (propaganda)	421,20
Museum, kleine onderhoudskosten	1.148,80
Opzoekingen in de Provincie	658,85
Bureelonkosten, drukwerk, postzegels, enz.	545,60
Buitengewone uitgaven	444,50
Totaal :	5.430,65

BALANS.

Ontvangsten	9.452,89
Uitgaven	5.430,65
Batig saldo :	4.022,24

Begrooting over het dienstjaar 1932.

INKOMSTEN.

Vermoedelijk overschot einde 1931	2.500,—
Toelagen : Staat	1.000,—
Provincie	500,—
Stad	—
Bijdragen leden en beschermleden	2.000,—
Totaal :	6.000,—

UITGAVEN.

Oostvlaamsche Zanten, drukkosten	3.000,—
Propaganda, voordrachten, enz.	750,—
Dienst der opzoekingen in de Provincie	750,—
Museum	750,—
Bureelonkosten	750,—
Totaal :	6.000,—

De h^r Trefois bracht volgend verslag uit namens de Kommissie voor opzoekingen in de provincie :

Over de werkzaamheid der Kommissie voor folkloristisch onderzoek in de provincie Oost-Vlaanderen gedurende het jaar 1930-31, valt het volgende te melden :

Het onderzoek naar den huizen- en hoevenbouw leverde nog tal bijzonderheden van belang op, waarover hier de aandacht gevraagd wordt.

De kommissie mocht er zich eindelijk over verheugen, dat, na een tijdspanne van ca 6 jaar, deze ondernomen studie tot een definitief eindbesluit kon worden gebracht.

Wat ons vroeger over de wordingsgeschiedenis dezer menselijke behuizingen medegedeeld werd, kon maar matig bevredigen. Zekere stellingen opgebouwd door vorschers, die vóór jaren reeds zich met dit onderwerp hebben onledig gehouden, hadden ons op een dwaalspoor gebracht. Door hunne beschouwingen leerden zij ons, hoe ieder karakteristieke plattegrondsvorm in verband moest gebracht worden met den aard der zeden en gewoonten van bepaalde volkstammen, die zich hier beurtelings hebben nedergezet. Een eigen bouwtrant door iedere rasgroep ontworpen zou, langs traditioneelen weg, schier ongewijzigd ofwel lichtgemengd, doch steeds duidelijk herkenbaar, totnutoe krachtig zijn blijven voortleven.

Jammer genoeg worden deze opvattingen, door ons zoo pas voltooid onderzoek ter plaatse, grondig gewijzigd en diensvolgens voor de cultuurgeschiedenis niet langer bruikbaar gelaten. Wij mogen besluiten, dat meer dan de traditioneel-historische factoren, de economische en physische gesteldheid van het midden die verschillende bouwtypen hebben bepaald, en dat de bouwontwikkeling van deze uiteenlopende en lang raadselachtig gewaande huisvormen haren oorsprong vindt in het type van de langgevels. Grondig werden nagegaan de verschillende invloeden en natuurverschijnselen, die tot de hervorming aanleiding gaven.

De bemoeiingen van deze kommissie met betrekking tot het z. g. Friesch huis of " Bergschuurtype „ aan onze zee kust, waarover in het vorige jaarverslag werd melding gemaakt, brachten ongehoopte resultaten op.

Thans zijn wij in het bezit van een nauwkeurige en volledige studie over dat onderwerp.

Behalve deze studie, heeft de kommissie zich eveneens onledig gehouden met een ander type, waarop wij zoo gelukkig waren de aandacht te vestigen, nl. het door ons genaamde " breedhuis „, dat voornamelijk in de Kempen aangetroffen wordt. Dit type vertoont zeer opvallende gelijkenis met een

gemoderniseerd type, dat zich in het Saksisch gebied bevindt.

Wij hopen eens in de gelegenheid te zullen worden gesteld over de verwantschappen van het oer-oud Saksisch huis, in Holland en in Duitschland schier ongerept bewaard, met het breed Kempisch huis, uitvoerig verslag uit te brengen. Iedereen zal er zich kunnen van overtuigen van welk belang dit type eens te meer zal zijn voor de geschiedenis onzer Vlaamsche landelijke huizen en bedrijfsgebouwen.

Naast dit type mochten wij er nog een ander aantreffen; het huis met stal en schuur op de verdieping. Daargelaten het feit dat er totnogtoe maar slechts 2 exempl. werden gevonden, mogen wij toch veronderstellen, dat dit type in grooter aantal zal hebben bestaan. Een onderzoek in die richting bracht nog geen resultaat op en de oorsprong van dit type is nog niet duidelijk vast te stellen. Alleen de reden voor deze eigenaardige bouwoplossing werd uitgemaakt.

Verder heeft de kommissie zich onledig gehouden met de bouwkundige samenstelling van de meer en meer schaarsch wordende volkshoutbouwen grondig na te gaan. Ook werden de "plaggenhutten", niet uit het oog verloren. Tal van belangrijke fragmenten van oer-oude bouwkundige oplossingen werden vastgesteld. Zoo mochten wij er reeds in slagen zeven verschillende methoden voor het dichtmaken der wanden met klei, aan te teekenen en niet min dan elf voor het vlechtwerk, "vitswerk", genoemd, enz, waarop de klei wordt vastgehecht. Wat meer is, wij konden ook in betrekking komen met een drietal vakmannen-leemers. Het spreekt vanzelf dat wij geen gelegenheid hebben laten voorbijgaan om ons van de minste bijzonderheden op de hoogte te laten brengen. Ook werden talrijke termen aange-teekend, waaronder zeer zonderlinge.

Hetzelfde geldt voor zekere typische en eigenaardige dakoplossingen, waarover we hier gaarne een en ander hadden willen mededeelen. Doch dit valt buiten het bestek van dit verslag.

Wat de actuëele documentatie betreft, beschikken wij reeds over een belangrijk materiaal: bij de 300 geteekende

opmetingen van plattegronden van landsche gebouwen, meer dan 600 schetsen van allerlei aard, waaronder schetsen van gewoon decoratief snijwerk in hout, met of zonder symbolisch karakter, zoowel binnen- als buitenhuis aangetroffen, werden reeds ingezameld.

Het aantal foto's bedraagt heden 610 stuks.

Dit is de balans van het onderzoek naar den huizen- en hoevenbouw begonnen in 1926.

217 uitstappen hebben dit mogelijk gemaakt.

Dat er nog veel nauwkeurig moet worden onderzocht, niet alleen in onze provincie, maar er ook buiten, is een voldoende feit. Wij voorzien, dat in '32 of in '33 misschien, we voldoende zullen gedokumenteerd zullen zijn om de aandacht geheel en al aan een uitvoerige, grondige en overzichtelijke studie van het Vlaamsch bedrijfsgebouw te kunnen wijden.

*
* *

Het aantal gezante volksliederen, rijmpjes, enz. is merkkelijk gestegen. Van een 60 tal kinderaftelrijmpjes mochten er reeds een dertigtal verschijnen in "Oostvlaamsche Zanten ..

Verder werden nog tal van bijzonderheden over gebruiken en gewoonten, over huisarbeid en zoo meer, ingezameld; o. a. over de *mandenolechters*, *klompenmakers* en over de "imkers,, gebruiken bij onze binnenvaartschippers en zee kustvisschers, over eigenaardige herbergopschriften; begrafenisgebruiken in Oostvlaanderen; een paar sagen in verband met historische gebeurtenissen; verder bijzonderheden over het ooringjessteken; een paar 19 eeuwse weinig bekende volksliederen uit het Gentsche; een reeks spotnamen; bereidingen van volksgeneesmiddelen.

De toehoorder kan zich ervan overtuigen, dat er nog veel belangrijks te vinden is. Maar ter voorkoming van verdere verliezen en in het belang der wetenschap is het noodzakelijk dit omvangrijk studiemateriaal zonder vertraging voor altijd vast te leggen. Dan, maar ook alleen dan, zal door een stelselmatige publiceeren der ingezamelde documenten, de belangstelling bij het publiek voor de folklore gewekt worden.

al hebben wij reeds opgemerkt dat, in breeder wordenden kring, deze belangstelling voor onze stelselmatige methode van onderzoek wordt gevonden en er is reden onze vreugde daarover te uiten.

Wij hopen dat in de toekomst de kommissie het werk met dezelfde krachtdadigheid zal kunnen voortzetten, waarmee totnutoe is gearbeid, en de openbare lichamen door een milden steun dit streven en werken zullen aanmoedigen.

Naar aanleiding van voormeld verslag drukte Prof. Blancquaert den wensch uit, dat de kommissie haar werkzaamheden zou uitbreiden, dat zij zich ook o. a. zou bezighouden met navorschingen betreffende de Oostvlaamsche dialekten, en tevens een plan van opzoekingen zou opmaken met opgave van de mogelijke kosten van uitvoering, om dit te kunnen onderwerpen aan de openbare besturen en zoo bij hen aan te dringen tot het bekomen van hogere toelagen. Op voorstel van Prof. De Keyser werd de kommissie te dien einde vergroot. Zij zal bestaan uit de hh. Prof. De Keyser, Prof. Blancquaert, Verloot, Dr Thiry, De Pue en Van Es, met als leider en sekretaris den hr Cl. Trefois.

Namens de kommissie van bibliografie deelde Dr Apers het volgende mee :

De Kommissie van bibliografie, evenals de Bond zelf, heeft gedurende het maatschappelijk jaar 1931 een rustige periode doorgemaakt. Hare werkzaamheden waren zeer beperkt. De schuld er van ligt voor een groot gedeelte aan verslaggever, die ten gevolge van andere bezigheden den tijd niet gevonden heeft, om dit jaar aan de onderneming de noodige stuwkracht te geven.

Het werk van excerptie van tijdschriften heeft echter geene vertraging ondergaan, dank zij onze medeleden de heeren Vanden Broeck uit Hamme en Van Es uit Aalst, die regelmatig alle tijdschriften van folkloristischen aard doorpluisden en de artikels opteekenden die belang hadden voor de folklore van onze Vlaamsche gewesten.

Onder deze tijdschriften noemen we : Biekorf, De Brabander, Eigen Schoon (en het tijdschrift dat uit de versmelting

van deze twee sproot), Brabantsche Folklore, Vlaamsch Leven, Taal en Letteren, Volk en Taal, Volkskunde, Vlaamsche Zanten, Oostvlaamsche Zanten, Tijdspiegel, enz.

Wat totnogtoe bijeengebracht werd maakt ruim 3500 titels uit, die betrekking hebben niet alleen tot de folklore van Vlaamsch-België, doch ook enkele tot de naburige landen.

Het zal een van de eerste werken der kommissie zijn

1) de stelregels vast te leggen, die bij het opmaken der steekkaarten in acht dienen genomen, ten einde deze drukklaar te maken.

2) het geografisch gebied af te baken, die de bibliografie moet omvatten.

3) de systematische indeeling te bespreken, die de basis zal worden van het klasseeren der fichen.

4) de verdere werkwijze vast te stellen om in afzienbaren tijd met een volledig afgewerkte bibliografie voor den dag te komen, in acht genomen dat die volledigheid immer relatief is.

Daarna werden de hh. G. Célis, Cl. Tréfois, L. Verlodt en F. Van Es, aftredende beheerders, bij handgeklap herkozen.

Om te eindigen hield Prof. De Keyser een voordracht over : Een Terugblik en een Toekomstbeeld :

Er zijn oogenblikken in de geschiedenis van een vereeniging, evenzoo als van een mensch, dat een terugblik op het gepresteerde werk in het verleden vruchtdragend is voor het werk in de toekomst. Dit oogenblik is thans, na een vijfjarig bestaan, voor den Bond aangebroken. Wanneer we met een woord onze werkzaamheid in de afgelopen tijdspanne willen bestempelen, dan vind ik er geen treffender dan : propaganda. We hebben vooral propaganda gevoerd voor de folklore en voor alles wat met de folklore samenhangt. Zonder zelfoverschatting mogen we getuigen, dat we door onze persoonlijke werking en door onze propaganda-tentoonstellingen een schaar geestdriftige folkloristen hebben gevormd.

We bezitten een tijdschrift : Oostvlaamsche Zanten, dat, dank zij onze ijverige en beslagen secretaris Van Es, een eervolle plaats heeft ingenomen onder de folkloristische tijdschriften van ons land. We kunnen wijzen op verschillende uitgaven, zooals het Alfons De Cock-Album, het Stroodekkersbedrijf van Clemens Tréfois, de Kinderspelen en Liederen uit het Land van Dendermonde van Mevrouw L. Battaille-Hiel, die in folkloristische kringen en daarbuiten een grooten bijval hebben geogst.

We beschikken, *last not least*, over een Museum, dat, ten gevolge van een overeenkomst met het Stadsbestuur van Gent, een nieuwe toekomst tegemoet gaat.

In den beginne opgevat als eenvoudige bewaarplaats van verzamelde en geschonken folkloristische voorwerpen, is het, door een schitterende reeks propaganda-tentoonstellingen, uitgegroeid tot een heimat-museum, dat weldra bestendig zal kunnen bezocht worden.

We verheugen ons zeer over de bekomen resultaten. Ze schijnen ons toe als de basis waarop we het verder monument, gewijd aan onze Oostvlaamsche folklore, stevig moeten grondvesten. Voor dit werk naar de hoogte toe hebben we meer werkers noodig, meer sympathiseerende leden en vooral meer werkende leden. Van onzen bond moet een stuwende kracht uitgaan, die voortdurend contact zoekt met de correspondenten en de werkers. We oordeelen dat één algemeene vergadering en enkele buitengewone vergaderingen per jaar dit contact niet voldoende verwezenlijken. Daarom was het een uitstekende gedachte propaganda-autotochten te ondernemen, zooals er dit jaar twee hebben plaats gehad, telkens naar een ander gedeelte van Zuid-Vlaanderen, onder de kundige leiding van Clemens Tréfois.

Onvermoede aspecten van land en volk werden ontdekt en, wat meer is, het genoeg van de ontdekkingen was collectief en vond algemeene waardeering. Op dien weg moet worden voortgegaan ; waar de folklore van het land in eere wordt gehouden, daar moeten wij gezamenlijk heen !

We treden in een nieuwe periode van onze bedrijvigheid, die, ik gaarne de organisatorische zou willen noemen. Niet

alleen moet de Bond als bond zich uitzetten, maar ook ons tijdschrift moet worden verruimd. Ook aan de liefhebbers van dialectkunde moet in ons tijdschrift plaats worden geschonken en waar er van een Algemeen Vlaamsch Idioticon wordt gesproken, meenen wij, dat alvast materiaal voor het Oostvlaamsch onderdeel van deze wetenschappelijke onderneming in " Oostvlaamsche Zanten „ kan worden vastgelegd. Ook " Eigen Volk „ is voor Nederland met het publiceeren van dergelijke lijsten van dialectwoorden begonnen.

Aldus wordt ons tijdschrift niet alleen de vraagbaak voor folkloristische verschijnselen van ons gewest, maar ook voor de studie van de volkstaal- en letterkunde. Liefhebbers en geleerden zullen er iets aan hebben.

Nog twee rubrieken zagen we voortaan beter vertegenwoordigd, d. i. de bibliografie en de Museum-rubriek. Voor de bibliografie kunnen we kort zijn, ze is onder de bijzondere hoede van Dr R. Apers in goede handen en het bibliografisch bijblad van Oostvlaamsche Zanten is slechts een kwestie van tijd en geld.

De Museum-rubriek stel ik mij voor als van dubbelen aard : eenerzijds de mededeelingen over merkwaardige stukken en de aanwinsten, anderzijds de " enkwesten „, de systematische verlanglijsten, naar het voorbeeld van de " Enquêtes du Musée de la Vie Wallonne „. Waarom zouden we in Oostvlaamsche Zanten geen beredeneerenden inventaris uitgeven van hetgeen we reeds in het Museum bezitten ?

Ook het Openlucht-museum behoort tot ons toekomstbeeld. In stilte groeit de documentatie, dank zij de Commissie voor folkloristische opzoekingen, voortdurend aan. Met moed en vertrouwen aan het werk !

Deze rede werd gevolgd door een rijke keus van lichtbeelden, die de geschiedenis van den Bond aanschouwelijk maakten : museum, tentoonstellingen, uitgaven, openlucht-musea in het buitenland en in Vlaanderen op papier en in de heerlijke Vlaamsche natuur.

De zitting werd gesloten te halféén.

Memorie Boeck van Lambertus de Greeff.

Scholtus en Schepen der gemeente Brouckom.

(Onuitgegeven Fragmenten).

II. Remedies voor Menschen, Beesten en vele kwaelen. (1783)

(Vervolg)

Voor den Buyckloop.

1. Neemt eene flessche wijn, achttien corens peper, 18 groffelnagels, twee muscaten te stooten, drij stuyver caneel, twee oncen witten suiker met een te koken een vierdel uers en door eenen doeck segen en drincken drij halve glasen door den dagh.

2. Een stuijversmick gebacken en heel warm uijt den oven nemen en in den midden doorsnijden en in ieder stuck voor eenen stuyver brandewijn en dat eten.

3. Een half glas melck nemen en een tange nemen en die in 't vuer steken tot dat sij root is drij keeren en die drij keeren in die melck steken en dat drincken. (I, 121).

Voor een mensch die siek is, 't is selve wat siekte 't is.

Neemt eene snelle fonteijn water en doen koken en die snelle uijt drincken en in 't bedde gaen liggen en u heel wel decken en dan nog een stoop of pot water nemen en dat koken en dan seer fel toe stoppen en dat aen u voeten setten om u doen te sweeten en dan een ander hemde aen doen tot twee drij rijsen toe tot gij nog sweet, maer 't moeten vuijle hemdens sijn. (I, 121)

Voor iemandt die steek in de zijde heeft.

Neemt een doecksken een handt lanck en smeert dacrop mostaert gelijk men met een hespe eet en legt dat op u zijde, met den eeraten sal 't genesen sijn. (I, 121).

Voor den Hoest.

Drij kleijne roode cabuijsen en die in vier gesneden en dan met een gebonden met garen en laten koken heel fel in water en dan nemt die uyt en legt daer in 't water een pondt honingh en doet drincken drij keeren op eenen dagh. (I. 122).

Voor eenen die uijt zijn neus bloedt.

Neemt een weynig clats papier en laet daer op loopen een druppel vijf oft ses en legt 't voor u voorhoofd juist boven u neus. (I, 122)

Voor eenen daer bloedt van af komt.

Neemt clats papier en laet daer bloedt op loopen en legt 't int slaep van u hoofd soo gelijk als plaesters. (I. 121).

Voor iemandt die hem gebrandt heeft.

Gij moet queeckpeeren in kleijne stucken snijden een geheele flessche vol en die kernen oock daer in en dan vol water doen en dan die flessche toe stoppen. 't Is oock goedt voor de pocken als sy gesweert hebben te smeeren. (I. 122).

Voor tandtpijn.

Neemt eentige netelwortels en snijt die af en laet se ergens droogen waer gij wilt in de schouw oft op ander plaetsen in den Herfst, gelijk als tabak en steek 't in een pijp en daermee een wijnig tabac en roock dat. Noyt beter ! (I, 122).

Voor een vrouwmensch dat quaede borsten heeft.

Als sij verlegen is en met knoebelen in de borst beladen is of dick is, dat is altemael bedorven zock. Neemt honingh een thee tasse vol, oock een thee tasse vol rop smaet en nog een thee tasse vol zaen, het geen op de melck komt of waer van men boter stoot, en een nieuw aerden panneken en dat altemael daer in doen en laten heet worden op het vuer en dan afnemen en twee eijeren daer in doen en een weijnig terwe bloem daer over stroyen en dat altemael onder een

kloppen en dat op eenen doeck smeeren of op eene oude servet eens smorgens en eens savonts, kan noeyt letten alhoewel het somtijds van eenen Heyligen waert, het soude somtijds wel van St. Marcoen syn, maer die borst soude root en blauw uijtsien, dan soude gij oock nog moeten water van St. Marcoen bijdoen. (I, 123).

Voor een Perdt dat Collek heeft.

Neemt een tasse brandewijn en doet daerin een note dick rensel en dat in den brandewijn breeken en dan een helftheijt in de een oor gieten en een helftheijt in d'ander en dan de ooren goet vrijven en nemen een hamfel zout en op de tonge wrijven, en dan ingeven twee gelasen brandewijn en een glas smout. (I, 123).

Voor pijn in den buljck van eenen mensoh.

Neemt voor 3 oort brandewijn en een note dick rensel en dat drincken. (I, 123).

Voor iemand die pijn int hoóft heeft.

Neemt 't dick van caffee als gij gedroncken hebt en legt 't 's nachts op u hoofft acht dagen lanck. (I, 123).

Remedie van den H. Eloy.

Eerst het is root doorluchtig en het kriebelt u van alle kanten en uijt de wonde vliet bloedt, water en materie en rontom komen witte broebelkens en die vergaen en dan komen sy wederom. Het is om te kermen.

Eerst moet gij naer den grooten Eloy gaan op den anderen kant Luyck of Loven te gaen oft iemandt anders in u plaets in een klooster te Robrimond genaempt en daer moet gij wijn kopen, puere mick, etc. om op die wonde te leggen en gij moet eenen boet doen ter eere den Heylige. 's Morgens als gijl. opkomt neemt eenen lepel van dien moeselwijn en eenen halven lepel water, neemt een brockske mick, legt die in den wijn-water te weken en neemt dan dit brockske mick en eet het op en neemt een fijn doecksken en maekt dit nat en waach de wonde met het doeckske vijf of ses

keeren op eenen dagh en bidt dan uwen boet negen Vader Ons en negen Ave Maria en dat neghen dagen lanck en alle dagen op sulcke maniere. En als die negen dagen uijt zijn dan weerom op een nieuw beginnen want die wonde niet genezen is. En want uwen wijn bekans uyt is, dan kont gij hem roeren uyt andere moeselwijn, etc. En gij moet niets gesalten eeten, geen speck en absoluut geen en cffee soolang uwen boet duurt, maer thee met melck soo dickwils gij wilt.

En te Luijck geven sij u nog bladerkens, maer die kenne ick niet en die moet gij smeren met ongesalte boter heel, heel dunnekens van die avereste zijde en dan in het gewijt steken en op die wonde leggen. En als uwen doeck vuijl is, wascht hem uyt en neemt eenen anderen.

Onsen Heere Godt en den Heylige Eloy beware mij en ul. dat men het niet van doen en heeft. (I, 124).

(Wordt voortgezet).

Jules Frère.

ERRATA : In het vorig artikel van den h. J. Frère verschenen in het Juli-nummer 1931, gelieve men te lezen :

blz. 75 : « Voor iemandt die verhitst is », *half* i. p. v. *kalf*, *gestoten* bladers i. p. v. *gesloten* bladers.

blz. 75 : « Een vrouwmensch... 3e regel *borste* i. p. v. *barste*.

blz. 76 : *myrreus* i. p. v. *myrtheus*.

In Memoriam Em. H. Van Heurck.

Den 30 Juli jl. overleed in een kliniek te Antwerpen, na een pijnlijke ziekte, de h^r Em. H. Van Heurck.

Na P. de Mont nog een groote figuur uit de folkloristische wereld van ons land, die verdwijnt, een stille, taaie geleerde, een hartstochtelijke verzamelaar van voorwerpen met betrekking tot de volkskunst : volksprenten, bedevaartvaantjes, volksboeken, bidprentjes, santjes, enz. Deze liefde tot het verzamelen had hij geërfd van zijn vader Dr Hendrik Van Heurck, bestuurder van den Kruidtuin van Antwerpen en schrijver van verschillende gewaardeerde werken over plant-

kunde, o. a. *Synopsis des Diatomées de Belgique*. Doch Em. H. Van Heurck was een verstandige verzamelaar, die zijn verzamelingen ter beschikking stelde, van alle navorschers. Ze dienden hem daarbij tot het samenstellen van verschillende wetenschappelijke werken, die de Belgische folklore eer aandoen.

Hij werd geboren te Antwerpen, den 10 Januari 1871, was onderbestuurder van den Intercommunalen Waterdienst "Antwerpsche Waterwerken", N. V., ridder in de Leopoldsorde en officier in de Kroonorde en lid van verschillende letterkunde en wetenschappelijke kringen, tevens sedert 1920 mederedakteur van *Volkskunde*, waarin hij liet verschijnen: "De Folkloretentoonstelling in het Jubelpark te Brussel (1900, blz. 175); *De Vlaamsche Kinderprenten* (1911, blz. 24, 70, 101); *Sint Gummarus* (1914, blz. 51); *Een onbekend Vaantje der XVIIe eeuw, te Antwerpen gegraveerd voor O. L. V. van Aken* (1920, blz 23); *Het Bovennatuurlijke in de Legende van Hakendover* (1920, blz 81); *De Ijzeren Kronen* (1921, blz 41); *Het Opwegen en de Ritus van de Vervangings- en Wijdingsofferanden* (1923, blz 18); *Nog het Sermoen van Bacchus* (1926, blz 45); en waardeerende recensies van Louis Huyghebaert's boek: *Saint-Hubert, patron des chasseurs* (1927, blz 113) en van Robert Guiette's studie: "La Légende de la Sacristine" (1928, blz 56).

Hij heeft ook meegewerkt aan: *De Gulden Passer - Le Compas d'Or* (Antwerpen), waarvan hij hoofdsteller was:

Bulletin de la Société Verviétoise d'Archéologie et d'Histoire (*Saint-Hubert et son culte en Belgique*, 1925; *Le Culte de St Quirin à Malmédy*, 1930);

Bulletin de la Société d'Anthropologie de Bruxelles (*Saint Gommaire et le Folklore*, 1914);

Revue de Numismatique et de Sigilographie (Brussel) (*Une médaille du Pèlerinage de la Sainte Croix à Hoboken* 1920);

Pro Médico (geïllustreerd tijdschrift der Produits Lambotte Frères te Parijs) (*Le Bain de Saint Winoc*, 1928; *L'imposition de la Couronne de fer forgé et la guérison des maladies de la tête*, 1929);

Bulletin de la Société française d'Histoire de la Médecine (Parijs) (La Contrepoisage et le rite des offrandes substitutives et votives, 1923).

Brabantsche Folklore - Folklore Brabançon (De Bedevaartvaantjes van Scherpenheuvel, 1923, blz 173 ; De Sint-Bernardusvereering te Steenokkerzeel, 1924 ; De Kluiskapel te Hekelgem, 1924, blz 179 ; Hij pist tegen de maan, 1927, blz 233 ; Thijl Ulenspiegel et Lammen Goedzak dans la Littérature et l'Imagerie populaire, 1927, blz 15 ; De Hennentaster, 1927, blz 299).

Oostvlaamsche Zanten (Christelijk en Stichtbaer Liedeken van het natuerlijk Kaertenspel, 1931, blz 50), enz.

Met Dr G. J. Boekenoogen van Leiden gaf hij in 1910 het standaardwerk uit : *Histoire de l'imagerie populaire flamande et de ses rapports avec les imageries étrangères* (Brussel, 1910, 730 blz., 342 ill.) waarin zij niet alleen de historiek opmaakten van de Vlaamsche volksprenten, maar ook die der andere Europeesche landen. Op dit gebied verrichtten zij waarlijk pionierswerk. Een tweede omgewerkte uitgave van dit werk verscheen in 1930 onder den titel : *l'Imagerie populaire des Pays-Bas (Belgique-Hollande)*, Parijs, Editions Duchartre et Van Buggenhout.

Van Van Heurck verscheen nog : *l'Imagerie populaire de Turnhout* (Antwerpen, 1912) ; *L'Imagerie populaire de Turnhout, suivi du catalogue complet de toutes les Images connues* (Turnhout, 1913) ; *Une dévotion en Lorraine à Notre-Dame de Montaigu* (Nancy, 1914) ; *L'œuvre des Folkloristes anversoïis* (Antwerpen, Buschmann, 1914) ; *L'Onguent armaire et la poudre de sympathie dans la science et le folklore* (Antwerpen, Buschmann, 1915) ; *La Guirlande des Saints* (Antwerpen, Buschmann, 1916).

La Thérapeutique des Couronnes de fer forgé (Antwerpen, druk. De Vlijt, 1921).

Les Drapelets de Pèlerinage en Belgique et dans les pays voisins. Contributions à l'iconographie et à l'histoire des pèlerinages. 160 illustrations, dont 4 planches et une trichomie hors texte (Antwerpen, J. F. Buschmann, 1921) (Nog een standaardwerk !)

Voyage autour de ma Bibliothèque - Livres populaires et livres d'école flamands in 4° (Antwerpen. Bij den schrijver, 1927).

Quatre images populaires anversoises inconnues (Antwerpen, 1930).

Les Images de Dévotion anversoises du XVIe ou XIXe siècle. Sanctjes, Bidprentjes et Suffragiën (Antwerpen, E. De Coker, 1930)

Prof. Gessler schreef een geestdriftige studie over Em. H. Van Heurck onder den titel "*Em. H. Van Heurck, un grand folkloriste* „ in "*La Renaissance d'Occident* „ (1929).

F. Van Es.

Volkshumor.

Lijst der reeds aangeteekende en verzamelde Spotgezegden en rijmpjes op Oostvlaamsche Gemeenten. (vervolg) (1).

116. ZANDBERGEN: a) "*Zandbergen-bot* „

Zie Meire.

b) "*Hij is honderd jaar achteruit lijk Zandbergen* „
of "*Hij is van Zandbergen* „

(Hij heeft verouderde gedachten). De Raadt.

c) "*Zandbergsche knieën* „.

(Wordt gezegd van naar buiten gekeerde knieën, terwijl "*Tollebbeeksche knieën* „ naar binnen gekeerd zijn). De Potter (Zandbergen).

117. ZEEVERGEM. "*Hij komt van Zeevergem* „

(Hij zeevert — hij vertelt dwaze praat) Volkskunde, VI. 97.

118. ZELE: a) "*Zele heeft de klodden* „

Zie Lebbeke.

b) "*Achteruitgaan, gelijk de zeeldraaiers van Zele* „
Zie Hamme.

---

(1) Zie Vle jg. blz 84.

- c) “ *Met Zelekermis gaan de vliegen in den pot* „
(De kermis valt er den 1^{en} Zondag van October, tijdstip, waarop de vliegen verdwijnen. Zij worden zo gezegd als krenten in het kermisbrood gebakken).
J. Cornelissen (Volkshumor, II, 162).
- d) “ *Het Eindeken is hoerachtig en de Kouter is diefachtig* „
(Het Eindeken en de Kouter zijn twee wijken van Zele).
J. Cornelissen (Volkshumor, II, 162).

119. ZEMMERZAKE. (Zem in den volksmond).

“ *Hij is van Zem* „

(Wordt gezegd van iemand, die lijdt aan het koningseuvel). Zie Meire.

120. ZINGEM. “ *Overscheldsche(n) uitepatuit*

Ze rijen mee koeien voor peerden uit,

Koeien mee bonte plekken !

De(n) duvel zal ze komen lekken. „

(Vroeger door de koewachters van Nederzwalm die van Zingem toegeroepen. De koeien werden te Zingem vrij algemeen als trekdieren gebruikt). Volkskunde (I, 263). Zie Nederzwalm en ook Asper.

121. ZULTE. “ *Te Zulte in 't zand,*

Hoe meer dat 't regent,

Hoe beter land „

Biekorf, III, 261.

122. ZULZIKE. “ *Zulzike is nen eksternest* „

Zie Kwaremont.

INHOUDSTAFEL.

VI° Jaargang (1931).

	blz
I. OFFICIEEL GEDEELTE : Algemeene vergadering	
van 18 Oct. 1931	109
II. OPSTELLEN VAN ALGEMEENEN AARD :	
Lodewijk de Vriese in het kader onzer folklore (G. D'Hondt).	1
Lodewijk de Vriese	
A) Beknopte Levenschets (F. V. Es.)	5
B) Lijst zijner geschriften (F. V. Es.)	7
Uit mijn Pennelickersleven. Mijn eerste Drinkgeld (L. De Vriese).	12
't Was zuu laete (L. De Vriese)	17
Aan de boorden der Leie (L. De Vriese).	21
De Lichte Genteneirs (L. De Vriese).	31
Een kort Grafschrift (L. De Vriese).	38
Isidoor Teirlinck. Bio- en bibliographische nota (F. V. Es.),	63
Plantenlegenden over het Kindeke Jezus (Is. Teirlinck).	66
De Spin in het Volksgeloof en Volksgebruik (Is. Teirlinck).	70
In Memoriam P. De Mont (P. De Keyser).	
Een Dag met den Meester in zijn Geboortedorp (Cl. Tréfois).	89
Bibliographie van het folkloristisch werk van P. de Mont (Dr G. Meir),	103
In Memoriam Em. H. Van Heurck (F. Van Es).	126
III. ZANTEN : a) Volksliederen en -rijmpjes :	
Christelyk en Stichtbaer Liedeken van het natuer- lyk Kaertenspel (Em. Van Heurck).	50
De beteekenis van het aftelrijmpje voor het kind (Cl. Tréfois).	76

b) Zeden en gebruiken :

Van Zaijen, planten en laboreeren (uit het Memorie Boeck van Lambertus de Greeff (J. Frère). 48

c) Volkshumor :

Oostvlaandersche Bijnamen, Spot- en Schimpnamen (L. Scheltjens). 41

Lijst der reeds aangeteekende en verzamelde Spotgezegden en -rijmpjes op Oostvl. Gemeenten (F. Van Es.) 53, 84, 129

d) Volksgeneeskunde: Remedies voor Menschen, Beesten en vele Kwaelen (uit het Memorie Boeck van Lambertus de Greeff) (J. Frère). 73, 123

IV. BOEKBESPREKINGEN :

Cornelissen (J.) - Nederlandsche Volkshumor op Stad en Dorp, Land en Volk, IV°, V^o deel (F. V. Es.) 86, 87

De Baere (D^r C) - Onze Ommegangsreuzen (F. V. Es.) 56

Simons (Joz.) - Zeven Oude Volksliedjes (P. Vanden Broeck) 87

Vander Broucke (J. pr.) - Het Gentsch Poppenspel (F. V. Es.) 87

V. PERSONALIA :

Huldebetoon L. De Vriese (F. V. Es.) 9

Isidoor Teirlinck-hulde (F. V. Es.) 55

Huldebetoon Isidoor Teirlinck (F. V. Es.) 59

Huldebetoon P. de Mont 108

LIJST DER ILLUSTRATIES.

Portret van Lodewijk de Vriese N^r 1

Portret van Isidoor Teirlinck N^r 3

Portret van P. de Mont N^r 5
